

FINNA-PALVELUN VUOSIRAPORTTI 2021

FINNA-PALVELUN VUOSIRAPORTTI 2021	1
VERSIONHISTORIA	2
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN JA AIKATAULU.....	2
KUSTANNUKSET JA RESURSSIT	2
OHJAUKSEN JA ORGANISOINNIN ONNISTUMINEN	2
RISKIEN TOTEUTUMINEN	3
KEHITYKSEN ERI OSA-ALUEIDEN ONNISTUMINEN	4
1. Ydinpalvelun kehittäminen.....	4
2. Paras käyttökokemus	8
3. Edistämme tiedonsaantia ja elinikäistä oppimista	9
4. Yhdessä saavutamme enemmän	11
5. Julkisuuskuva.....	12
FINNAN TUNNUSLUVUT	13

Versiohistoria

14.3.2021 versio 0.1

Tavoitteiden toteutuminen ja aikataulu

Finna-palvelu laajenee ja sen käyttö kasvaa yhä nopeasti. Vuoden 2021 lopussa 421 organisaatiota oli tuonut aineistojaan Finnaan. Finnan organisaatioiden määrän kasvuun vaikutti mukaan tulevien organisaatioiden järjestelmien kehittyminen, joka on mahdollistanut etenkin museoiden ja arkistojen mukaantulon uudella tavalla.

Myös käynnit Finna-hakupalveluissa lisääntyivät. Yhteisessä Finna.fi-hakupalvelussa käyntimäärät kasvoivat edellisvuoteen verrattuna huimat 32 % ja palvelussa vierailtiin 3,8 miljoonaa kertaa. Käyttöä kasvatti mm. muiden Finna-hakupalveluiden kävijät, jotka löysivät nyt paremmin tiensä myös yhteiseen Finna.fi-käyttöliittymään sekä yhä lisääntyvät ja monipuolistuvat aineistot. Kaikissa Finna-hakupalveluissa vierailtiin vuoden aikana liki 45 miljoonaa kertaa.

Finnan kehittämisen painopisteeksi valittiin vuonna 2021 ydinpalvelun kehittäminen. Loppukäyttäjän kannalta tämä on tarkoittanut erityisesti käyttöliittymien käytettävyysohjelmien poistamista sekä mobiilikäytön ja saavutettavuuden parantamista. Käyttäjät löytävät nyt myös aineistojen äärelle helpommin, kun Finnassa otettiin käyttöön automaattisesti tuotettava sivustokartta hakukoneille.

Finnan asiakasorganisaatioiden ydinpalvelua on parannettu kehittämällä organisaatioiden hyödyntämää hallintaliittymää, uudistamalla asiakasviestinnän kanavia ja lisäämällä ruotsinkielistä ohjetarjontaa. Uudistunut hallintaliittymä julkaistaan alkuperäisistä tavoitteista poiketen vasta keväällä 2022.

Ohjelmistokehityksessä on tehty myös osittaista koodin siivousta ja refaktorointia. Sillä on pyritty nopeuttamaan Finnan ohjelmistojen jatkokehitystä, lisäämään koodin ylläpidettävyyttä ja helpottamaan uusien ominaisuuksien lisäämistä. Erityisenä tavoitteena on aloitettu parantamaan käyttöliittymäkoodauksen menetelmiä ja tiivistetty yhteistyötä avoimen lähdekoodin VuFind-ohjelmiston kehityksen kanssa. Finna on nyt myös *edustettuna VuFind Project Management Committee*ssa. Tietoturvaa on lisätty mm. Content Security Policy (CSP) käyttöön otolla.

Kustannukset ja resurssit

Vuonna 2021 kehitykseen on vaikuttanut muutokset ohjelmistokehityksen henkilöresursseissa ja vaikeudet saada korvaavia kehittäjiä rekrytoinneilla.

Ohjauksen ja organisoinnin onnistuminen

Finna-konsortior ryhmä linjasi, suunnitteli ja seurasi Finna-palvelun kehittämistä yhdessä Kansalliskirjaston kanssa. Konsortior ryhmä käsitteli 2022 mm. tilastoinnin ja

16.03.2022

analytiikan kehittämistä, strategista viestintäsuunnitelmaa, kestävästä kehitystä ja Finna Tutkijasalia. Ryhmän toimintaa kehitettiin osana Kansalliskirjaston valtakunnallisten palveluiden ohjausjärjestelmää. Toimikautensa lopuksi ryhmä hyväksyi sääntömuutoksen, jolla ryhmän nimi muuttui Finna-konsortion ohjausryhmäksi, toimikauden kesto tuloskauden kesto vastavaksi ja tehtäväkuva painottui strategisen tason toiminnan ohjaukseen. Uudet säännöt yhdenmukaistivat ryhmän toimintaa muiden valtakunnallisten palveluiden ohjausryhmien kanssa.

Operatiivisen toiminnan muutoksia erityisesti henkilöresurssien ja aikataulujen muutoksia sekä muita muutoksia seurasi, ohjasi ja tuki viikoittain kokoontuva Finnan koordinaatioryhmä, johon kuuluu Finnan toimintayksikön esimies, kehittämisspäällikkö, johtava palvelusuunnittelija, johtava viestinnän asiantuntija ja johtava käytettävyyssuunnittelija. Myös nk. laajennettu koordinaatioryhmä kokoontui useita kertoja KVP-tulosalueen johtajan kanssa ja käsitteli tunnistettuja suurempia muutoksia sekä muita palveluun ja kehittämiseen liittyviä asioita.

Kehittämistä jatkettiin ketterillä menetelmillä ja käyttäjälähtöisen suunnittelun periaatteiden mukaisesti. Finnan koordinaatioryhmässä arvioitiin kehittämisen tavoitteenasetteluun ja muuhun toimintayksikön toimintaan liittyviä haasteita ja suunniteltiin toimintatapojen uudistuksia vuodelle 2022.

Riskien toteutuminen

Vuoden 2021 kesän muutokset ohjelmistokehityksen henkilöresursseissa ja vaikeudet rekrytoida uusia kehittäjiä on aiheuttanut jonkin verran pullonkaulaa kehittämiselle. Kaikki asiat eivät ole edistyneet niin nopeasti kuin vuoden alussa arvioitiin. Merkittäviä viivästyksiä ei ole ollut, mutta esimerkiksi Hallintaliittymän kehittämisen hidastuessa on uuden version julkaisupäivää siirretty. Ongelmaa on lähdetty ratkomaan erityisesti rekrytoinnin kehittämisellä yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa.

Toinen kehitykseen vaikuttava asia on ollut museoiden ja arkistojen mukaantulon vauhdittuminen. Suuri mukaantulo- ja muutostilanteiden määrä on edellyttänyt erilaisten aineistojen indeksointiin ja esittämiseen liittyvää kehittämistä sekä myös muita teknisten ongelmien selvittelyjä. Tämä on hidastanut osittain vuoden alussa suunniteltua kehitystä ja siihen on reagoitu asiakasviestinnässä ja mm. mukaantulojen sääntelyllä.

Vaikka vuoden tavoitteita ei ole saavutettu täysin odotetulla nopeudella, on suurin osa tehtävistä saatu valmiiksi ja kehitys on ollut edennyt kaikissa keskeisissä tavoitteissa hyvin. Toisaalta myös reagoiminen mukaantuloihin on ollut myös tavoitteiden mukaista, sillä vuoden 2021 kehityksen painopistettä siirrettiin tietoisesti ydinpalvelun kehittämiseen.

Kehityksen eri osa-alueiden onnistuminen

Vuoden 2021 kehittämisessä jatkettiin Finnan vision 2025 mukaista kehittämistä. *Ydinpalvelun ja julkisuuskuvan* lisäksi kehittämisen osa-alueita olivat *paras käyttökokemus, edistämme tiedonsaantia ja elinikäistä oppimista, yhdessä saavutamme enemmän*. Kehittämistä tehtiin pitkälti toimintasuunnitelman mukaisesti, vaikka ydinpalvelun kehittämiseen tuli totuttuun tapaan uusia tehtäviä vuoden aikana. Vajaus kehittäjäresursseissa näkyi mm. hallintaliittymän julkaisun siirtymisenä vuoden 2022 puolelle.

1. Ydinpalvelun kehittäminen

Edellisen vuoden tapaan iso osa ydinpalvelun kehittämistä liittyi yhteistyöhön, jossa tunnistettiin ja kehitettiin mukana olevien organisaatioiden palveluiden integrointia, aineistojen löydettävyyttä ja niiden esittämistä Finna-hakupalveluissa. Erityisesti museoiden ja arkistojen taustajärjestelmien kehitys ja mukaantulon vauhdittuminen näkyy useina parannuksina palvelussa. Myös Finnan yleisen käytettävyyden, saavutettavuustyön jatkaminen ja erilaisten asiakastoimintojen käytettävyyden parantaminen on sisältänyt paljon asiakasyhteistyötä.

Seuraavassa esitellään tarkemmin vuoden 2021 ydinpalvelun kehittämistä eri osa-alueilla.

Asiakasyhteistyö, -koulutukset ja -viestintä:

Asiakasyhteistyötä jatkettiin Covid-19-tilanteen johdosta edellisvuoden tapaan etätapahtumin ja -menetelmin. Keskeistä oli etäympäristöön sopivien, vuorovaikutusta lisäävien toimintatapojen hyödyntäminen ja aktiivinen kehittäminen. Vuoden 2021 aikana Finna-organisaatioille tarjottiin kaikkiaan 20 tapahtumaa tai koulutusta, joihin ilmoittautui liki 1300 osallistujaa. Osallistujat antoivat tilaisuuksien onnistumisesta keskimäärin arvosanan 3,77 asteikolla 1–4 eli tyytyväisyys tapahtumiin ja koulutuksiin oli lähellä erinomaista.

Asiakaspalvelua ja -viestintää kehitettiin vuonna 2020 kerätyn palautteen pohjalta. Asiakasorganisaatioiden ohjemateriaalien tarjontaa lisättiin ja selkiytettiin. Uusia tai parannettuja ohjeita tarjottiin mm. hakutoiminnoista, tietolähteen vaihtamisesta, käyttöoikeuksista ja käyttäjäkommenttien tai -arvosteluiden moderoinnista. Myös ruotsinkielisten ohjeiden tarjontaa lisättiin. Palvelupyyntöjen ja kehitysehdotusten käsittelyn parantamista aloitettiin ja sitä jatketaan 2022.

Asiakasviestinnässä uudistettiin kanavia: sähköpostiviestinnässä otettiin käyttöön uusi lähetysjärjestelmä ja lanseerattiin uusi ajankohtaisuutiset kokoava ammattilaisuutiskirje. Samalla Finnan kehitykseen ja uusiin ominaisuuksiin liittyvää viestintää lisättiin ja viestintää ohjelmistokehityksestä selkiytettiin.

Asiakasorganisaatioiden ja Kansalliskirjaston välinen palvelusopimus muuttui opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan korkeakoulukirjastojen osalta. Muutos liittyi keskitetyn indeksin tuotemuutokseen PCI:stä CDI:ksi ja kirjastojärjestelmävaihdoksiin. Uuteen indeksiin CDI:hin ja linkityspalvelu SFX:ään liittyvää tukea tarjottiin kirjastoille.

16.03.2022

Teknisen ylläpidon ja palvelinohjelmiston kehittäminen

Yleisen palvelinylläpidon, tietoturvapäivitysten lisäksi tehtiin kehitystyötä suorituskyvyn parantamiseksi ja tehtiin valmistelevaa työtä palvelinympäristössä arkistojen tutkijasalin toiminnallisuuden ja AHAA:n käyttöönoton mahdollistamiseksi. Finnan käytön tilastointia hoitavan Matomo-ohjelmiston merkittävä päivitys versioon 4 tehtiin syksyllä. Päivitys oli tärkeä myös hallintaliittymän kehityksen sekä käyttötilastojen suunnitteluun liittyvässä työssä.

Keskittyminen ydinpalveluun ja mm. saavutettavuustyöhön näkyy myös huomattavana määränä ohjelmistovirheiden, l. bugien korjauksina. Finnan versiopäivitysten yhteydessä on kerrottu tarkemmin n. 100:sta ohjelmistovirheen korjauksesta ja tehtävienhallintajärjestelmässä niitä on listattu 174.

Tietoturvaa on parannettu ottamalla käyttöön Content Security Policy (CSP). Käyttöönotto on sisältänyt asiakasohjeita ja -viestintää sekä organisaatioiden Finna-näkymien ongelmien ratkomista.

Ohjelmistokehityksen tulevaisuutta Finnassa tukee myös Finnan pääkehittäjän osallistuminen *VuFind Project Management Committee*en työhön. Valinta tapahtui vuoden 2021 alkupuolella.

Käyttöliittymäkoodauskäytäntöjen ja koodipohjan kehittäminen

Käyttöliittymäkoodauksen parantaminen ja nk. komponenttikirjaston asteittainen kehittäminen sekä tähän liittyvän yhteistyön aloittaminen VuFind ohjelmiston päähaaran kanssa oli yksi vuoden tavoitteista. Suunnitelmia esiteltiin päähaaran ylläpidolle ja keskusteltiin tulevista sivupohjien muutoksista.

Käyttöliittymäkomponenttien toteutusprosessia on dokumentoitu englanniksi. Ohjelmistokehityksessä CSS-tyylitiedostojen toteutustapaa on parannettu yhteensopivammaksi komponenttikirjaston kanssa, sekä viety tuotantoon uusia käyttöliittymäkomponentteja. Vuonna 2021 tehty työ tukee myös Markdown-editorilla tuotettujen sisältöjen tekemistä.

Hallintaliittymän ja Finna-käyttöliittymien hallinnan kehittäminen

Toinen tärkeä tavoite ydinpalvelun kehittämisessä oli Finnan hallintaliittymän uudistaminen ja uuden version julkaisu, jonka käytettävyyttä olisi parannettu edellisen vuoden käytettävyyshaastattelujen pohjalta määritettyjen tavoitteiden mukaisesti. Uuden hallintaliittymän kehitystä jatkettiin erityisesti koodipohjan parannuksilla. Uuden version julkaisu siirrettiin kuitenkin vuoteen 2022 vähentyneiden henkilöressurssien vuoksi.

Käyttöliittymien vakiintuneiden toiminnollisuuksien kehittäminen ja käytettävyyden parantaminen

Seuraavassa on ryhmitelty ja lueteltu ydinpalveluun kuuluvia parannuksia Finna-palveluun, etenkin sen käyttöliittymien toimintoihin. Listoissa asiat ovat kuvattu usein vain konkreettisina muutoksia käyttöliittymissä. Niiden tuottaminen sisältää usein tiiviin asiakasyhteistyön, käyttötapauksen läpikäyntiä ja käyttöliittymäsuunnittelua sekä ohjelmistokehitystä ja ohjeita.

16.03.2022

Parannukset mobiilikäytettävyyteen ja saavutettavuuteen

Käyttöliittymien saavutettavuuden ja mobiilikäytettävyyden parannukset ovat olleet vuoden keskeisiä tavoitteita. Mobiilikäytön parantamista on jatkettu edellisen vuosien tapaan ja tehty useita pieniä parannuksia sekä suunniteltu ja tunnistettu uusia tehtäviä. Lisäksi tulevaa kehittämistä varten on tutkittu uusien mobiilitekniikoiden (mm. PWA) mahdollisuuksia tarjota sellaista käyttökokemusta, johon käyttäjät ovat tottuneet mobiilisovelluksissa.

2020–2021 tehtiin organisaatioiden kanssa yhteistyötä omien näkymien saavutettavuustestauksissa. Näiden pohjalta tunnistettiin iso joukko tehtäviä saavutettavuusparannuksia, joista suurin osa saatiin toteutettua vuoden 2021 aikana.

Parannuksia palauteomaketoiminnallisuuteen ja palauteviesteihin

Merkittävin lomaketoiminnallisuuden kehittäminen on liittynyt yhteistyöhön Jyväskylän kaupunginkirjaston ja Varastokirjaston kanssa asiakkaiden omatoimisen kaukolainatilauksen mahdollistamiseksi ja sujuvoittamiseksi. Jatkokehittelyssä kaukolainapyynnön lähettäminen mahdollistettiin myös palauteomakkeen tietojen lähetys rajapintaan JSON-muodossa ja esikatselu tämän testausta varten. Palauteomakkeen kenttien sisällöille on myös lisätty uusia tarkistuksia. Kehitettyä toiminnallisuutta voidaan hyödyntää myöhemmin myös muissa aineistojen tilaustoiminnoissa eri toimialoilla.

Myös palauteviestejä on kehitetty ja niihin on lisätty organisaatioiden asiakaspalvelulle tärkeää tietoa tietueista (erit. Lido ja EAD3), sekä tieto käyttäjän selaimesta

Parannuksia taustajärjestelmien integrointeihin

- Organisaation palvelupistettä voi hakea myös kunnan nimen mukaan (*Kirkanta*)
- Kehitystä kirjastoaineistojen varauksien muokkaukseen esim. viivästetty varaus ja noutopaikan vaihtaminen, sekä parannuksia lainojen uusimiseen ja lainahistorian käyttöön.
- Käyttäjä voi nyt tallettaa lainaushistoriansa omiin suosikkeihinsa
- Jatkokehitystä ja parannuksia käyttäjien herätteisiin lainoista, maksuista ym.
- Parannuksia maksutoimintoihin ja maksupalveluiden integrointeihin
- Muita pieniä parannuksia eri kirjastojärjestelmien integrointeihin (*Alma, Sierra, Aurora, Koha, Micromark*)
- Paljo-toiminnallisuuden kehittäminen (museot, Userix). Käyttöönotto odottaa taustajärjestelmän rajapinnan valmistumista
- Julkaisupäivämäärän esittäminen RSS-kuvakaruselleissa

Parannuksia kuvailutietojen esittämiseen ja käyttöön hakutoiminnoissa

Kehittämistä, joka liittyy eri toimialoilla käytettäviin formaatteihin, on tehty paljon organisaatioiden ja sektorien tarpeiden pohjalta. Erityisesti museoiden ja arkistojen mukaantulo ja taustajärjestelmien kehitys on näkynyt tehdyssä työssä *Lidon* ja *EAD3:n* osalta, mutta paljon on tehty myös pieniä tarpeellisia korjauksia kirjastojen esiin nostamissa *Marc 21* kuvailuun liittyvissä asioissa. Vuoden aikana on jatkettu myös kehitystä *KAVI:n Forward* aineistojen esittämiseen. Loppuvuodesta kiinnitettiin

16.03.2022

lisäksi erityistä huomiota julkaisuarkistojen *Dublin Core*lla kuvailtujen aineistojen käyttöön, joka liittyi osaltaan myös uuden *Oikopolkuja tutkittuun tietoon* -sisältösivun julkaisemiseen. Lisäksi on kehitetty myös toimintoja, jotka helpottavat organisaatioiden aineistojen tuontia ja laadun tarkkailua ja toteutettu merkittävä aineistojen löydettävyyttä parantava toiminto, kun hakukoneita varten luotiin automaattisesti tuotettava sivustokartta.

Ohessa poimintoja muutoksista esitys- ja hakutoimintoihin, jotka liittyvät kuvailuun ja metadataformaatteihin.

- Henkilökunnanäyttöä ja tietueiden esikatselutoimintoa on parannettu.
- Parannuksia käyttöoikeuksien esittämiseen (RightStatements, Public Domain)
- Parannuksia rikastettujen aihesanojen esittämiseen ja niihin perustuviin hakutoimintoihin.
- Useampikielisen metatiedon näyttäminen kielivalinnan mukaan, kun mahdollista.
- Parannuksia verkossa saatavilla olevien aineistojen löytämiseen
- Parannuksia kuvaustekstien esittämiseen mm. tuki muotoiluille pitkissä kuvailukentissä.
- Parannus tarkennetun haun otsikkohakuun
- Parannus korkearesoluutiokuvien löydettävyyteen
- Lido
 - Aineistotiedoissa on tuotu esille toimijan elinaika, aiheen aika, useita tietoja liitetystä kuvaresursseista.
 - Parannus esineitä koskevien merkintöjen esittämiseen.
 - Erilaisten kuvauskenttien esittämistä on johdonmukaistettu
- EAD3
 - Kokoelma- ja tietuesivupohjien uudistuksia sekä visuaalisia parannuksia
 - Parannuksia kokoelmaan ja kokoelmaan kuulumattomien tietueiden esittämiseen
 - Parannuksia arkistonmuodostajien esittämiseen ja indeksointiin
 - Monia arkistojen aineistojen käytön kannalta olennaisia parannuksia tietojen esittämiseksi ja löydettävyydelle
 - Parannuksia hierarkiapuun esittämiseen
 - Parannuksia tietueen välilehtien esittämiseen arkistoaineistoissa
- Marc 21
 - Useita parannuksia Marc 21 kenttien esittämiseen
 - Parannuksia toimijatietojen l. auktoriteettitietojen esittämiseen
 - Parannuksia aineistojen deduplikointiin
 - Parannuksia emo- ja osakohteiden esittämiseen
 - Parannuksia e-lehtien hakuun
- Forward
 - KAVI:n aineistojen käytön kannalta olennaisia parannuksia tietojen esittämiseksi
- DC/QDC
 - Parannuksia vapaasti verkossa saatavilla olevien aineistojen löydettävyyteen.
 - Parannuksia kuvien esikatseluun
- LRMI

16.03.2022

- Parannus oppimateriaalien otsikoiden kieliversioiden esittämiseen
- AOE:n metatietomallin muutoksen huomioiminen LRMI-aineistotietojen indeksoinnissa

Jatkokäytön palvelut: rajapintakäyttö

Finnan rajapintojen kehityksessä on tehty pieni parannus aikaisempaan työhön, jolla on helpotettu rajapintojen hyödyntämistä ja lisätty nyt myös linkki käyttäjille, jolla saa tietuesivun tiedot rajapintakutsulla. Osana AOE-hanketta on myös suunniteltu uutta rajapintatoiminnallisuutta oppimisalustoille. Sen kehittäminen alkaa 2022.

Jatkokäytön palvelut: Europeana aggregointi

Kansalliskirjasto toimii European kansallisena aggregoijana ja ylläpitää osana Finna-palvelukokonaisuutta tätä tarkoitusta varten Formula-palvelua. Aineistojen välittämistä Europeanaan nivottiin Europeana Common Culture -hankkeen (2019-2020) kokemusten pohjalta aiempaa tiiviimmin osaksi asiakasorganisaatioiden palvelua Finnassa. Europeanalle ja Formulalle omistettu asiakaswiki uudistettiin ja yhteistyössä European kanssa järjestettiin webinaari *Engaging Collections for Finnish GLAMs*. Formula-palvelusopimuksia solmittiin uusien suomalaisorganisaatioiden kanssa merkinä näiden aiheesta tarjota aineistoa Europeanaan.

2. Paras käyttökokemus

Sähköisten aineistojen käyttökokemuksen parantaminen

Digitaalisten aineistojen esittäminen

Suorempi pääsy itse digitaalisten kuvailukohteiden dataan mahdollistaa käyttökokemuksen parantamisen hakutoiminnoissa. Vuoden aikana on mm. luotu yhteenvetoa IIF pilotin lyhyen ja pitkän tähtäimen tavoitteista ja resursointitarpeista, sekä jatkettu selvityksiä ja osallistuttu pilottitestien tekemiseen testiaineistona Fragmentan Varia (Kansalliskirjasto). Yhteistyö museoiden kanssa 3D aineistojen näyttämistä varten sekä Finnan tietuesivulla avautuvan katseluohjelman kehittäminen on lähes valmis ja 3D aineistojen esittämiseen liittyvät ohjeet on julkaistu Finnan asiakaswikissä. Näiden lisäksi on tehty mm. paljon parannuksia PDF-aineistojen käytettävyyteen, mahdollistettu audio- ja videotiedostojen esittäminen museoiden Lido-tietueissa sekä otettu KAVI:n elokuvien esittämiseen liittyvät ominaisuudet keskitettyyn ylläpitoon ja Finna.fi:hin (mm. ikäraajat ym.)

Korkeakoulujen sähköiset aineistot

E-julkaisujen löydettävyyttä parannettiin aikaisempiin käytettävyytutkimuksiin perustuen luomalla ohjeet siitä, miten e-julkaisujen haku saadaan paremmin esille organisaation Finna-hakupalvelun etusivulla. Lisäksi kehitettiin ja tehtiin parannuksia CDI ja paikallisia aineistoja sisältävän yhdistetyn hakutuloksen toimintaan ja esitystapaan. Yleisen käytettävyyden parantamisen lisäksi parannuksia tehtiin erityisesti hakusuotimien toimintaan.

Hakuehdotukset ja ontologioiden hyödyntäminen

Alkuvuonna otettiin Kansalliskirjaston Finna-näkymässä ontologioihin perustuvat hakuehdotukset testattavaksi. Palautetta testistä ei ole tullut paljon, mutta uusia kehittämiskohteita on tunnistettu ja jatkettu kehittämistä. Tavoitteena on ollut parannusten jatkaminen, jonka jälkeen 2022 hakuehdotukset voidaan ottaa koekäyttöön Finna.fi:ssä. Indeksien rikastaminen YSO-paikkoihin perustuen siirtyy vuoteen 2022.

3. Edistämme tiedonsaantia ja elinikäistä oppimista

Finnan oppimisen kokonaisuus

Finna Luokkahuone kasvaa ja kehittyy Finna.fi:n oppimisen paikkana. Mukaan on tullut 15 uutta organisaatiota ja 18 uutta aineistopakettia. Oppimisen kohderyhmää on laajennettu Finna.fi:ssä eri koulutusasteille ja oman osaamisen kehittämiseen. Sivuston valmiit oppimateriaalinostot helpottavat eri kohderyhmiä löytämään sopivan aineiston pariin. Lisäksi tarjontaan on tullut mm. lukupaketteja perusopetukseen ja ammatilliseen koulutukseen. Luokkahuoneen rakennetta ja ilmettä muokattiin kesällä. Uusi rakenne tukee aineistojen löydettävyyttä ja käyttö on miellyttävämpää.

Luokkahuoneen kävijämäärä kasvoi n. 25% edelliseen vuoteen verrattuna, uniikkeja vierailuja oli 52 287. Luokkahuoneeseen liittyvät somejulkaisut tavoittivat liki 230 000 henkilöä.

Avointen oppimateriaalien yhteistyöhankkeessa yksi keskeinen päämäärä oli, että organisaatioiden kulttuuriperintöaineistoista saataisiin tuotettua paremmin avoimia oppimateriaaleja. Tätä on tukenut mm. avointen oppimateriaalien vahvempi integrointi osaksi Finna Luokkahuonetta, koulutustilaisuudet oppimateriaalien julkaisusta organisaatioille sekä eri koulutusasteiden oppimisen kohderyhmille. Lisäksi on tehty yhteistyötä organisaatioiden kanssa oppimateriaalien tuottamisessa ja tuotettu esimerkkioppimateriaaleja, joissa on hyödynnetty kulttuuriperintöaineistoja. Ohje Finnasta löytyvien kulttuuriperintöaineistojen käytöstä oppimateriaaleissa valmistui alkuvuodesta 2022.

Tavoitteena oli myös kehitystyö avointen oppimateriaalien käyttöönottamiseksi omissa näkymissä. Kehitystyö eteni suunnitellusti ja valmistuessaan sisälsi myös ohjeet organisaatioille. Finna.fi:n lisäksi avoimia oppimateriaaleja löytyi vuoden lopussa 15:n organisaation näkymästä.

Päämäärä avointen oppimateriaalien saamiseksi rajapintojen kautta paremmin avoimiin oppimisalustoihin eteni alkaen vuoden alussa järjestetystä webinaarista oppimisalustojen kehittäjille ja ylläpitäjille. Webinaarissa esille nousseita integrointimalleja arvioitiin ja aloitettiin suunnittelu rajapintatoteutuksesta Finnassa. Tähän liittyen on suunniteltu toiminnon käytettävyyttä ja järjestetty kokouksia kahden oppimisalustan kehittäjän kanssa pilotin aloittamiseksi syksyllä. Loppuvuodesta suunnittelua jatkettiin ja järjestettiin työpaja, jossa kartoitettiin opettajien ajatuksia aineistojen ja oppimateriaalien hyödyntämisestä oppimisalustoilla.

16.03.2022

Keskeisenä tavoitteen oli saada avoimet oppimateriaalit osaksi Finnan jatkuvaa markkinointia. Oppimateriaaleista kertovia somejulkaisuja tehtiin kaikkiaan 30 kappaletta. Oppimateriaalit näkyivät myös kolmessa sosiaalisen median mainoskampanjassa sekä mainoksina opettajamedioissa. Markkinoinnin kohderyhminä olivat erityisesti Finnan asiakasorganisaatiot ja Finnan opettaja- ja oppiakäyttäjät.

Aineistopakettityökalun suunnittelu ja omat suosikit -toiminnon kehittäminen

Vision mukaisesti pyrkimyksenä on saada kulttuuri ja tiedeaineistoja osallistavammin yhteiskunnan käyttöön. Tätä tukee toimintatapojen ja työkalujen kehitys, joka mahdollistaa aineistojen helpomman poimimisen ja liittämisen erilaisiin sisältökokonaisuuksiin sekä niiden jakamisen. Organisaatioitten kanssa tehty yhteistyö on auttanut tunnistamaan tähän liittyviä tarpeita ja sen pohjalta on vuoden aikana suunniteltu uutta aineistopakettityökalua. Myös omat suosikit toiminnon kehittämistä on suunniteltu ja jatkettu. Tämän kehityksen tavoitteena on ollut perustason käytettävyysongelmien ratkaiseminen.

Finna Tutkijasali

Finnaan on valmisteltu Tutkijasalia, jossa on mahdollista käyttää tietosuojattua metatietoa ja aineistoa. Tarve palvelulle on noussut erityisesti arkistoilta, mutta myös museot ja kirjastot ovat ilmaisseet kiinnostuksensa. Vuonna 2021 vietiin päätökseen projektin ensimmäinen vaihe, jossa pilotoitiin CSC:n ja pilottiarkiston kanssa pääsynhallintaa matalan suojaustason metatietoihin.

- Finnan palvelusopimuksen uusi liite nro 9
- Erilliset tiedonkäsittelyn sopimukset SKS:n ja CSC: kanssa pilotointia varten.
- Esituotanto- ja tuotantopalvelin asetukset ja tietoturvatarkistusten suunnittelu
- Pilotoinnin aloitus Finnan esituotantoympäristössä
- Käännökset ruotsiksi ja englanniksi käyttöliittymään
- Saavutettavuustestaus ja -seloste

Finna.fi

Finna.fi konseptia päivitettiin uuden vision mukaiseksi ja se julkaistaan 2022 alussa. Työ on sisältänyt mm. vuosina 2020-2021 pidetyn työpajojen sarjan tulosten analysoinnin. Samalla Finna.fi-sivustoa on kehitetty uudistuvan konseptin mukaisesti.

Finnan brändi-ilmettä kehitettiin, mikä näkyi mm. Finna.fi:n etusivun ilmeuudistuksessa. Lisäksi pientä kasvojenkohotusta Finna.fi:n etusivun uutisten Ajankohtaista-osioon sekä Suosittelemme-osioon. Samalla on tehty myös selvitystyötä Finnan Instagram-julkaisujen tuomiseksi Finna.fi:hin RSS-syötteiden avulla.

Julkaisimme uusia ohjeita helpottamaan Finna.fi:n käyttöä loppukäyttäjille. Mm. Kuinka varata kirjastojen aineistoja Finna.fi:ssä. Paransimme myös olemassa olevaa ohjeistusta tarpeiden mukaan. Lisäksi Aineiston tarjoajat -sivulle on suunniteltu muutoksia, jotka julkaistiin tammikuussa 2022.

16.03.2022

Finna.fi:n etusivusta ja Oikopolku tutkittua tietoa -sivusta on tehty pienimuotoista käyttäjätestausta korkeakouluopiskelijoilla.

Oikopolkuja tutkittuun tietoon

Osana Tutkitun tiedon teemavuotta Finnassa julkaistiin ***Oikopolkuja tutkittuun tietoon*** -sisältöosuus, joka johdattaa suuren yleisön ja erilaiset tiedontarvitsijat kotimaisen avoimen tutkimustiedon äärelle. Sivun tarkoituksena on johdattaa käyttäjä kotimaiseen avoimeen tutkittuun tietoon l. erityisesti kehittämällä teemahakuja ja vinkkejä kiinnostavien tiedejulkaisujen löytämiseksi. Sivun kannustaa omien hakujen tekemiseen erilaisilla vinkeillä ja suorilla hakupoluilla.

Sisältöjä sivulle kotimaisilta julkaisuarkistoilta ja korkeakoulukirjastoilta sekä Journal.fi:stä. Organisaatioita on pilotinomaisesti osallistettu sisältöjen tuottamiseen sisältösivulle ja suunniteltu yhteistyön kehittämistä. Työ jatkuu 2022.

Avoimet tieteelliset julkaisut

Kotimaisten avointen tieteellisten julkaisujen tarjontaa on kasvatettu Finnassa, kun Journal.fin tiedelehdet ja uusia julkaisuarkistoaineistoja on tuotu palveluun. Journal.fi:n lisäksi Finnan indeksiin tuotiin julkaisuarkistojen aineistoja seuraavilta toimijoilta: SYKE, Eläketurvakeskus, Väylävirasto, Aalto-doc. Tässä yhteydessä on myös aloitettu yhteistyö asiakkaiden ja kuvailun asiantuntijoiden kanssa näiden aineistojen löydettävyyden ja käytettävyyden parantamiseksi. Vuoden aikana tehty työ näkyy myös Dublin Core kuvailutietojen indeksoinnin ja esittämisen parannuksina.

4. Yhdessä saavutamme enemmän

Finnan kehittäminen parhaan käyttökokemuksen, elinikäisen oppimisen ja tiedonsaannin tavoitteiden saavuttamiseksi edellyttää vahvaa yhteistyötä digitaalisten kirjasto-, kulttuuri- ja tiedepalveluiden toimijoiden kanssa kotimaassa ja kansainvälisesti. Vuonna 2021 yksi Finnan keskeisistä kumppaneista oli CSC sekä Avointen oppimateriaalien toisen kehitysvaiheen projektissa että Finna Tutkijasalin ensimmäisen vaiheen pilotissa. Lisäksi seurattiin CSC:n ylläpitämään Tiedejatutkimus.fi-palveluun liittyvää valmisteilla ollutta lakia tutkimustietovarannosta, sillä se asetti rajoja yhteistyömahdollisuuksille. Tieteellisten seurain valtuuskunnan kanssa tehtiin yhteistyötä Journal.fin aineistojen tarjoamiseksi Finnassa.

Finnan asiantuntijat ovat vuoden aikana osallistuneet yleisten kirjastojen yhteisen e-kirjaston kehittämishankkeen suunnitteluun ja tekniseen konsultointiin. Lisäksi on osallistuttu Jyväskylän kaupunginkirjaston vetämään Asiakastoimisen kaukotilauksen (ATTE) selvitystyöhön ja projektiryhmän kokouksiin sekä samalla myös VATI-hankkeen (Varastokirjastotilaus) selvityksiin ja toteutukseen. Hankkeissa mukana ollut Varastokirjasto hyödyntää hankkeitten tuloksia vuonna 2022 alkavassa AIRUT-hankkeessa, jossa pyritään kehittämään asiakastoiminen Varastokirjaston aineiston kaukolainaus ja artikkelien välityspalvelu.

16.03.2022

Finna-palveluista osallistuttiin 2021 aloittaneeseen arkistojen, kirjastojen ja museoiden uuteen verkostoyhteistyömuotoon Digitaalisen kulttuuriperinnön pyöreään pöytään. Opetus- ja kulttuuriministeriön, Kansalliskirjaston ja CSC:n järjestämässä Digime-vuotuisseminaarissa Finnasta esitettiin kommenttipuheenvuoro Digitaalinen kulttuuriperintö yhteiskunnan voimavarana -paneeliin. Kansainvälisellä tasolla European kanssa tehtiin säännöllistä aggregointiin liittyvää yhteistyötä ja lisäksi Finnan edustaja osallistui European vuoden pääkonferenssissa kestävästä kehitystä käsittelevään paneeliin. Vuoden aikana muodostettiin uusi EU-tason yhteistyöryhmä Commission Expert Group on the common European Data Space for Cultural Heritage (CEDCHE), jossa on Suomesta jäsenenä opetus- ja kulttuuriministeriön edustuksen lisäksi Finnan edustaja.

5. Julkisuuskuva

Finna-palveluille luotiin uusi viestinnän strateginen suunnitelma, joka linjaa Finna.fi-palvelun ja alustapalveluiden viestintää tulevana vuosina. Suunnitelma perustuu Finnan visioon ja se laadittiin yhdessä henkilöstön kanssa.

Strategisen suunnitelman mukaisesti Finnaa mm. profiloidaan luotettavan tiedon lähteenä. Osana tätä tavoitetta Finna osallistui Tutkitun tiedon teemavuoteen ja viestinnän sisältöihin tuotiin aiempaa enemmän mukaan tiedeaineistoja. Toisena sisällöllisenä painopisteenä markkinoinnissa näkyivät Finnan oppimiseen liittyvät aineistot. Markkinoinnin ansiosta Finna Luokkahuoneen kävijämäärä kasvoi 26 % edellisvuoteen verrattuna ja avointen oppimateriaalien 23 %.

Keskeisenä tavoitteena on edelleen luoda Finnasta suomalaisten tuntema verkkobrändi. Tunnettuuden kasvattamisessa onnistuttiin erinomaisesti, sillä näkyvyys sosiaalisessa mediassa kasvoi 110 prosenttia: julkaisut ja kampanjat keräsivät 2,8 miljoonaa näyttökertaa sisältäen myös viraaliksi laskettavan julkaisun. Sosiaalisen median kanavien seuraajien määrä kasvoi 28 %.

Näkyvyyttä saatiin monikanavaisilla mainoskampanjoilla verkossa ja printtijulkaisuissa. Ansaitun median puolella Finna mainittiin kaikkiaan 170 verkkouutisessa. Eniten medianäkyvyyttä keräsi Finna Street -hausta kertova tiedote.

Vastuullisuusviestintä käynnistyi Finna-palveluiden arvoketjun määrittelyllä, jossa kartoitettiin palvelutuotannon hyötyjä ja haittoja ympäristölle ja yhteiskunnalle. Teemaa käsiteltiin myös asiakasorganisaatioiden kanssa vastuullisuus-teemaisessa webinaarissa. Sen avulla selvitettiin asiakasorganisaatioiden näkemyksiä tärkeistä vastuullisuuden osa-alueista Finnan digitaalisessa palvelutuotannossa.

Kriisiviestinnän osaamista kasvatettiin kyberturvallisuuteen liittyvällä simulaatiolla.

16.03.2022

Finnan tunnusluvut

Finna-palvelun tunnusluvut	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Indeksin viitteiden määrä	16,7 milj.	25,3 milj.	43,2 milj.	47,7 milj.	64,9 milj.	73 milj.	81,5 milj.	77,4 milj.
Aineistojen määrä finna.fi:ssä	9 milj.	10,2 milj.	12,2 milj.	13,6 milj.	15,3 milj.	16,5 milj.	15,9 milj.	17,5 milj.
Verkossa saatavilla olevia aineistoja finna.fi:ssä	1 milj.	1,2 milj.	1,6 milj.	1,9 milj.	1,9 milj. ¹	2,1 milj.	2,1 milj.	2,5 milj.
Avoimen kulttuurin lisenssein merkityt aineistot finna.fi:ssä			≈220 000	≈398 000	≈471 000	≈497 000	≈591 000	≈908 000
Mukana olevat organisaatiot	85	253	278	332	385	398	438	462
Aineistoja tarjoavat organisaatiot finna.fi:ssä	53	106	207	230	344	369	384	421
Tuotannossa olevien näkymien määrä	14	32	58	69	80	82	91	110
Käynnit finna.fi:ssä	756 331	812 341	1 145 686	1 901 846	2 269 768	2 474 359	2 903 321	3 842 074
Käynnit kaikissa Finna-näkymissä	1,2 milj.	2,7 milj.	7,4 milj.	23,6 milj.	31,3 milj.	42,8 milj. ²	44,2 milj.	44,8 milj.

- *Indeksin viitteiden määrä* kertoo kaikkien Finnaan eri tietolähteistä haravoitujen aineistokuvailetietojen määrään ilman, että ne yhdistyvät muiden tietolähteiden tietoihin ”deduplikoinnin” vuoksi. Määrä sisältää kaikissa Finna-näkymissä näytettäviä kuvailetietoja, myös mm. organisaatioiden omaan käyttöön lisensioitujen aineistojen kuvailut, joita ei näytetä finna.fi:ssä.
- *Aineistojen määrä finna.fi:ssä* kertoo finna.fi:ssä näytettävien kuvailetietojen määrän, niin että eri tietolähteistä tulevat identtiset kuvailetiedot lasketaan yhdeksi aineistoksi.
- *Verkossa saatavilla olevia aineistoja finna.fi:ssä* kertoo edellä mainitun tunnusluvun mukaisesti ne finna.fi:n aineistot, joihin liittyy joku linkitetty digitaalinen kuvailekohde. Tällaisia ovat mm. linkitetyt kokoteksti-tietueet, tai kuvat. Osa näistä aineistoista eivät ole avoimesti verkossa saatavilla.
- *Avoimen kulttuurin lisenssein merkityt aineistot finna.fi:ssä* kertoo sovitulla tavalla EAD-, MARC21- ja Lido-formaateihin merkityistä avoimen kulttuurin lisenssejä sisältävistä aineistotiedoista.
- *Mukana olevat organisaatiot* sisältävät kaikki organisaatiot, jotka ovat solmineet, tai valtuuttaneet solmimaan Finnan palvelusopimuksen. Kimppana mukaan tulleet organisaatiot ovat siis tässä luvussa laskettu auki niin, että kaikki kimpan organisaatiot on otettu huomioon.
- *Aineistoja tarjoavat organisaatiot finna.fi:ssä* tarkoittaa kaikkia niitä organisaatioita (kimpat auki laskettuina), joiden aineistoja on finna.fi:ssä, tai sellaisissa omissa näkymissä, jotka on julkaistu.
- *Tuotannossa olevien näkymien määrä* tarkoittaa niitä näkymiä, jotka on julkaistu Finnan Hallintaliittymässä.
- *Käynnit finna.fi:ssä* tarkoittaa onnistunutta käyntiä (SFS-ISO2789 2.2.1)
- *Käynnit kaikissa Finna-näkymissä* tarkoittaa onnistunutta käyntiä missä tahansa julkaistussa Finna-näkymässä (SFS-ISO2789 2.2.1)

¹ Verkossa saatavilla olevan aineiston tunnusluvun keräys muuttunut vuonna 2018. Uudessa tavassa pyritään poistamaan ne verkkoaineistot, jotka eivät ole vapaasti saatavilla.

² 2020 Tilastoinnissa oli katkoja elo-syyskuussa ja joulukuussa. Niitä on kompensoitu tavalla, joka on selvitetty 2020 vuosiraportissa